

Broj: KPŽ-04/09**Sarajevo, 17.11.2009. godine****U I M E B O S N E I H E R C E G O V I N E**

Sud Bosne i Hercegovine, Odjel II za organizovani kriminal, privredni kriminal i korupciju, u vijeću Apelacionog odjeljenja sastavljenom od sudije dr Miloša Babića kao predsjednika vijeća, sudije Hilme Vučinića i sudije Dragomira Vukoja kao članova vijeća, uz sudjelovanje stručnog saradnika Nevene Aličehajić kao zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženih: Hajrudina Haseljića, pravne osobe "Bajra" d.o.o. Dolac na Lašvi, zastupane po direktoru Hajrudinu Haseljiću, Gorana Džajića, pravne osobe "Džajić Commerce" d.o.o. Ljubuški, zastupane po direktoru Goranu Džajiću, Vinka Jelavića i pravne osobe "Company Jelavić 96" d.o.o. Ljubuški, zastupane po braniocu Rusmiru Karkinu, zbog krivičnog djela Porezne utaje iz člana 273. stav 2. KZ F BiH, u vezi sa članom 55. KZ F BiH, odlučujući o žalbama Tužilaštva BiH, advokata Irsana Kukića i advokata Tomislava Zelića, izjavljenim protiv prvostepene presude Suda BiH broj KPV-07/04 od 23.12.2008. godine, na sjednici vijeća održanoj dana 17.11.2009. godine u prisustvu tužioca Tužilaštva BiH Ismeta Šuškića, optuženog Hajrudina Haseljića, i njegovog branioca Irsana Kukića, optuženog Gorana Džajića i njegovog branioca Tomislava Zelića i optuženog Vinka Jelavića, donio je slijedeću:

P R E S U D U

Žalba branioca optuženog Hajrudina Haseljića i pravnog lica „Bajra“ d.o.o. Dolac na Lašvi, advokata Irsana Kukića, te žalba branioca optuženog Gorana Džajića i pravnog lica „Džajić commerce“ d.o.o. Ljubuški, advokata Tomislava Zelića, odbijaju se kao neosnovane, dok se žalba Tužilaštva BiH djelimično uvažava i prvostepena presuda Suda BiH broj KPV-07/04 od 23.12.2008. godine p r e i n a č a v a u dijelu odluke o kazni, tako da se optuženi Hajrudin Haseljić i Vinko Jelavić, za produženo krivično djelo Porezne utaje iz člana 273., stav 2. KZ F BiH u vezi sa članom 55. KZ F BiH, za koje su oglašeni krivim, osuđuju na kazne zatvora u trajanju od po 1 (jednu) godinu, kao glavne kazne i novčane kazne u iznosu od po 20.000,00 KM (dvadeset hiljada konvertibilnih maraka) kao sporedne kazne, a Goran Džajić se za isto krivično djelo, na temelju odredbi člana 49. i 50. KZ BiH, osuđuje na kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) mjeseci, kao glavnu kaznu i novčanu kaznu u iznosu od 20.000,00 KM (dvadeset hiljada konvertibilnih maraka) kao sporednu.

U preostalom dijelu prvostepena presuda ostaje neizmjenjena.

O b r a z l o ž e n j e Istorijat predmeta

Presudom Suda BiH broj KPV-07/04 od 23.12.2008. godine, optuženi Hajrudin Haseljić, Goran Džajić i Vinko Jelavić, oglašeni su krivim da su radnjama opisanim u izreci navedene presude i to Hajrudin Haseljić u tački I, stav 1. i 2. izreke presude, Goran Džajić, u tački III stav 1. i 2. izreke presude i Vinko Jelavić, u tački V stav 1. i 2. izreke presude, počinili produženo krivično djelo Porezna utaje iz člana 273., stav 2. KZ F BiH u vezi sa članom 55. KZ F BiH, a pravne osobe „Bajra“ d.o.o. Dolac na Lašvi i „Džajić commerce“ d.o.o. Ljubuški, istovremeno su, istom presudom oglašeni krivim da su radnjama opisanim u tački II izreke prvostepene presude, počinili krivično djelo Porezna utaja iz člana 273. stav 2. KZ F BiH.

Za produženo krivično djelo Porezna utaja, Sud je temeljem odredbi člana 39., 49., 50., 58. i 59. KZ BiH, optuženim Hajrudinu Haseljiću, Goranu Džajiću i Vinku Jelaviću izrekao uslovne osude, kojima je optuženima utvrđena kazna zatvora u trajanju od po 11 (jedanaest) mjeseci, te istovremeno određeno da se kazne neće izvršiti ako optuženi u roku od 3 (tri) godine od dana pravosnažnosti presude ne počine novo krivično djelo, a temeljem odredbi člana 41. stav 4. i člana 46. KZ BiH, optuženima Hajrudinu Haseljiću i Goranu Džajiću kao sporedne kazne izrekao novčane kazne u iznosu od po 30.000,00 KM (trideset hiljada konvertibilnih maraka). Optuženim pravnim licima „Bajra“ d.o.o. Dolac na Lašvi i „Džajić commerce“ d.o.o. Ljubuški, Sud je za krivično djelo Porezne utaje, za koje ih je oglasio krivim, izrekao novčane kazne u iznosu od po 50.000,00 KM (pedeset hiljada konvertibilnih maraka).

Na osnovu člana 110. stav 1. i 2. KZ BiH i člana 111. stav 1. KZ BiH, istom presudom, Sud je od optuženih fizičkih lica oduzeo imovinsku korist pribavljenu izvršenjem krivičnog djela za čije izvršenje su oglašeni krivim i to: od optuženog Hajrudina Haseljića, ukupni iznos od 116.333,00 KM, od optuženog Gorana Džajića ukupni iznos od 110.996,00 KM i od optuženog Vinka Jelavića, ukupni iznos od 101.594,00 KM.

Istom presudom, na temelju člana 188. stav 1. ZKP BiH u vezi sa članom 186. stav 2. ZKP BiH, utvrđeno je da su optuženi Hajrudin Haseljić, Goran Džajić i Vinko Jelavić dužni nadoknaditi troškove krivičnog postupka.

Na osnovu člana 284. tačka a) ZKP BiH optužena pravna osoba „Bajra“ d.o.o. Dolac na Lašvi, zastupana po direktoru Hajrudinu Haseljiću, „Džajić commerce“ d.o.o. Ljubuški, zastupana po direktoru Goranu Džajiću i „Jelavić company 96“ d.o.o. Ljubuški, zastupana po braniocu, advokatu Rusmiru Karkinu, oslobođene su optužbi da su radnjama za „Bajra“ d.o.o. Dolac na Lašvi opisanim u tački I stav 1. izreke presude, za „Džajić commerce“ d.o.o. Ljubuški, opisanim u tački III, stav 1. izreke presude i za „Jelavić company 96“ d.o.o. Ljubuški, opisanim u tački V, stav 1. i 2. izreke presude, počinile krivična djela Pranje novca iz člana 209. stav 2., u vezi sa stavom 1. KZ BiH, Krivotvorenje isprave iz člana 373. stav 1. KZ F BiH i Porezne utaje iz člana 273. stav 2. KZ F BiH, u vezi sa članom 53. KZ BiH.

Žalbe

Protiv prvostepene presude žalbe su blagovremeno izjavili tužilac Tužilaštva BiH, branilac optuženog Hajrudina Haseljića i zastupnik pravnog lica „Bajra“ d.o.o. Dolac na Lašvi, advokat Irsan Kukić i branilac optuženog Gorana Džajića i zastupnik pravnog lica „Džajić commerce“ d.o.o. Ljubuški, advokat Tomislav Zelić. Branilac optuženog Vinka Jelavića, niti optuženi lično, nisu izjavili žalbu protiv pobijane presude.

Tužilac Tužilaštva BiH svojom žalbom pobija prvostepenu presudu zbog odluke o krivično-parvnoj sankciji, ističući da je ista odmjerena prenisko, te predlaže da Apelaciono vijeće prvostepenu presudu preinači i svim optuženim fizičkim licima Hajrudinu Haseljiću, Goranu Džajiću i Vinku Jelaviću, odmjeri strožije kazne zatvora kao glavne kazne i novčane kazne kao sporedne, a da optuženim pravnim osobama „Bajra“ d.o.o. Dolac na Lašvi i „Džajić-commerce“ d.o.o. Ljubuški, izrekne novčane kazne u većem iznosu.

U svojoj žalbi, izjavljenoj u ime Hajrudina Haseljića, njegov branilac, a ujedno i zastupnik pravnog lica „Bajra“ d.o.o. Dolac na Lašvi, advokat Irsan Kukić, pobija prvostepenu presudu zbog bitnih povreda odredaba zakona o krivičnom postupku, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, pogrešne primjene materijalnog zakona i odluke o krivično pravnoj sankciji, te predlaže da Apelaciono vijeće uvaži njegovu žalbu, prvostepenu presudu preinači i optužene Hajrudina Haseljića i pravno lice „Bajra“ d.o.o. Dolac na Lašvi oslobodi optužbe ili da im izrekne blaže novčane kazne, ili da ukine prvostepenu presudu i odredi održavanje novog glavnog pretresa.

Advokat Tomislav Zelić, branilac optuženog Gorana Džajića i zastupnik pravnog lica „Džajić commerce“ d.o.o. Ljubuški, prvostepenu presudu pobija zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, povrede materijalnog zakona i odluke o krivično pravnoj sankciji, te predlaže da vijeće Apelacionog odjeljenja žalbu uvaži i preinači pobijanu presudu na način da optužene oslobodi optužbe ili im izrekne blaže novčane kazne.

Tužilaštvo je dostavilo odgovore na žalbe izjavljene od strane odbrane, ističući da su njihovi žalbeni navodi neosnovani, te ih kao takve treba u cijelosti odbiti, dok je odbrana, u odgovorima na žalbu tužilaštva, žalbene navode Tužilaštva ocijenila kao neosnovane, te predložila da Apelaciono vijeće Suda BiH žalbu Tužilaštva odbije kao neosnovanu.

Kako zastupnik optuženog pravnog lica „Jelavić company 96“ d.o.o. Ljubuški nije izjavio žalbu protiv prvostepene presude, niti se žalbom Tužilaštva pobija oslobađajući dio prvostepene presude, uključujući i dio prvostepene presude koji se odnosi na navedeno pravno lice, prvostepena presuda je u odnosu na „Jelavić company 96“ d.o.o. Ljubuški postala pravosnažna.

Žalba Tužilaštva

U žalbi protiv prvostepene presude, Tužilaštvo BiH ističe da je prvostepeno vijeće prenisko odmjerilo krivično pravnu sankciju svim optuženim fizičkim i pravnim licima. Naime, po

mišljenju tužilaštva Sud nije uzeo u obzir sve otežavajuće okolnosti na strani optuženih fizičkih lica, a naročito upornost iskazanu pri vršenju krivičnih djela koja su im stavljena na teret. Također, Sud nije, po ocjeni Tužilaštva, imao u vidu jačinu ugrožavanja zaštićenog dobra, odnosno iznos utajenog poreza koji za svako od optuženih pravnih lica iznosi preko 100.000,00 KM iz kojeg proizlazi da je prisutan visok stepen ugržavanja zaštićenog dobra-državnog budžeta. U pogledu krivično-pravnih sankcija koje su izrečene za optužena pravna lica, Tužilac smatra da su u konkretnom slučaju ispunjeni objektivni uslovi da se optuženim pravnim licima izreknu novčane kazne koje bi svojom visinom odgovarale dvostrukom iznosu pribavljene imovinske koristi, a što bi predstavljalo znatno više novčane kazne, od novčane kazne u iznosu 50.000,00KM za svako optuženo pravno lice.

Žalba advokata Irsana Kukića

U svojoj žalbi, advokat Irsan Kukić ističe da je prvostepeno vijeće pogrešno i nepotpuno utvrdilo činjenično stanje na način što je, iako je utvrdilo da je sva poslovna dokumentacija pravnog lica „Bajra“ d.o.o. Dolac na Lašvi, sa aspekta poreznih propisa, sačinjena u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima, te je i pored uredne finansijske dokumentacije, na osnovu izvedenog vještačenja, zanemarujući pri tome izvedene dokaze odbrane, zaključilo da je Tužilaštvo BiH dokazalo da stvarnog prometa robe nije bilo, odnosno da je Tužilaštvo BiH dokazalo da su se u radnjama optuženih stekla obilježja krivičnog djela porezne utaje. Nasuprot izvedenog zaključka pretresnog vijeća, stoje izvedeni dokazi odbrane iz kojih proizlazi da je preduzeće „Bajra“ d.o.o. raspolagalo skladišnim i transportnim kapacitetima, a uz urednu finansijsku dokumentaciju iz koje proizlazi da je obaveza plaćanja poreza na promet, sukladno članu 8. Zakona o porezu na promet, prešla na kupce proizvoda sa kojima je optuženo pravno lice poslovalo, to nesumnjivo predstavlja dokaz o izvršenom stvarnom prometu robe. U žalbi odbrana osporava i nalaz i mišljenje vještaka Mate Anića ističući da je navedeni nalaz pun pretpostavki koje se odnose na sporne rukopise na finansijskim dokumentima i procjene o potrebnim transportnim i skladišnim kapacitetima za prevoz i skladištenje robe, dok su iskazi svjedoka na kojima prvostepeni sud temelji odluku o krivnji optuženih suviše uopšteni i nijedan od njih nije doveo u vezu optuženog Hajrudina Haseljića i pravno lice „Bajra“ d.o.o. Dolac na Lašvi, sa radnjama počinjenja krivičnog djela za koje su oglašeni krivim. Osim toga, riječ je o svjedocima koji su i sami izvršioci istog ili sličnih krivičnih djela, te imaju lični interes da lažnim svjedočenjem u korist Tužilaštva BiH, na osnovu sklopljenog sporazuma, obezbijede sebi povoljniju poziciju u pogledu vlastite krivično-pravne odgovornosti.

Također u prilog svoje tvrdnje da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno odbrana ističe da zaključak Suda da je Hajrudin Haseljić preko računa firme „Uzdah“ d.o.o. predao račune i gotov novac u iznosu od 199.998,00 KM, a sve u namjeri da izbjegne plaćanje poreza, kao i zaključak da je postojao dogovor između optuženih i firmi „Uzdah“ d.o.o. i dr. o sačinjavanju narudžbenica sa izjavom navodnih kupaca da roba služi za dalju prodaju, na koji način se obaveza plaćanja poreza prenijela na ova lica, nije potkrijepljen nijednim dokazom provedenim u toku postupka, a navedena činjenica predstavlja odlučnu činjenicu za utvrđivanje postojanja ili nepostojanja krivične odgovornosti optuženih.

Nadalje, odbrana osporava izvedeni zaključak prvostepenog vijeća, da su pravna lica sa kojima je preduzeće „Bajra“ d.o.o. poslovalo, bila registrovana s ciljem pranja novca, što čak i da se pokaže tačnim je irelevantno za utvrđivanje krivične odgovornosti Hajrudina

Haseljića i pravnog lica „Bajra“ d.o.o., obzirom da je „Bajra“ d.o.o. poslovala po principu *bona fidei*, a odgovornost za pravna lica osnovana s ciljem vršenja krivičnih djela ove vrste, treba da snosi država, a ne preduzeće koje se s njima upusti u poslovne odnose.

Branilac dalje ističe da je Sud u prvostepenoj presudi učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka, obzirom da je odbio prijedlog odbrane da se izuzme vještak Mate Anić. Naime, navedeni vještak je u 2003. godini bio uposlenik porezne uprave Federacije BiH te ne može vještačiti u postupku u kojem se kao oštećeni pojavljuje Federacija BiH, tačnije njen budžet, zbog čega ga je, temeljem odredbi člana 98. stav 2. ZKP BiH trebalo izuzeti iz postupanja u ovom predmetu. Obzirom da se prvostepena presuda temelji na nalazu i mišljenju vještaka Mate Anića, prvostepeni Sud je počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH i stav 2. istog člana ZKP BiH.

Kako branilac dalje u žalbi ističe, pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje u prvostepenoj presudi, dovelo je do pogrešne primjene materijalnog zakona od strane pretresnog vijeća. Naime, prvostepeno vijeće je na temelju pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja da je pravno lice „Bajra“ d.o.o. prodala robu krajnjim potrošačima, primjenom odredbi Zakona o porezu na promet, utvrdilo da je navedeno pravno lice obveznik poreza na promet. Pravilno utvrđeno činjenično stanje, koje se sastoji u tome da je pravno lice „Bajra“ d.o.o. prodalo robu drugim pravnim licima, te da je obaveza plaćanja poreza na promet na navedeni način prešla na ova lica, rezultirala bi i drugačijom primjenom materijalnog zakona.

Na kraju, advokat Irsan Kukić, osporava i odluku o krivično-pravnoj sankciji, ističući da je krivično pravna sankcija, kako u odnosu na Hajrudina Haseljića, tako i u odnosu na pravno lice „Bajra“ d.o.o., izrečena prestrogo, da je prvostepeno vijeće propustilo cijeniti olakšavajuće okolnosti u dovoljnoj mjeri, dok istovremeno otežavajućih okolnosti nije bilo, te da je zbog toga bilo opravdano izricanje mnogo blažih novčanih kazni optuženom i odgovornoj pravnoj osobi. Također, obzirom da je optuženi, pravilnom primjenom zakona, trebao biti oslobođen optužbi, troškovi krivičnog postupka bi trebali pasti na teret budžetskih sredstava.

Žalba advokata Tomislava Zelića

U svojoj žalbi protiv prvostepene presude, branilac optuženog Gorana Džajića i zastupnik pravnog lica „Džajić commerce“ d.o.o. Ljubuški, ističe da je pretresno vijeće pogrešno i nepotpuno utvrdilo činjenično stanje u pobijanoj presudi. Naime, po riječima odbrane, ono što proizlazi iz izvedenih dokaza odbrane, naročito Uvjerenja porezne ispostave Ljubuški broj 10-8-2-15-1390/2008 od 10.09.2008. godine i Uvjerenja iste ispostave broj 10-8-2-15-1705/2008 od 28.11.2008. godine, proizlazi da optuženi Goran Džajić i optuženo pravno lice „Džajić commerce“ d.o.o. Ljubuški u vrijeme donošenja prvostepene presude nisu imali neizmirenih poreznih obaveza, što je potvrdila i vještak finansijske struke Slavica Ančić iz Mostara, dok iz Rješenja jedinice za kontrolu velikih obveznika PU središnji ured Sarajevo broj 10/06-15-133/06-R od 02.03.2006. godine i šest uplatnica proizlazi da je optuženo pravno lice „Džajić commerce“ d.o.o. Ljubuški dodatno uplatilo na ime poreza na uplatnicama označene iznose. Sve navedeno, kako odbrana ističe dovodi u pitanje na koji

način, na osnovu kojih dokaza, je prvostepeno vijeće utvrdilo postojanje krivičnog djela porezne utaje i iznos protivpravno pribavljene imovinske koristi.

Branilac žalbom osporava nalaz vještaka finansijske struke Mate Anića, angažovanog od strane Tužilaštva. Odbrana ističe da je nalaz Mate Anića, na kojem se u velikoj mjeri temelji pobijana presuda, nepotpun, nejasan i kontradiktoran, te Sud nije isti mogao uzeti kao relevantan dokaz. Naime, kako odbrana ističe u žalbi, vještak nije rasvijetlio pitanje obračuna poreza od strane poreznih organa na čijem se području nalazi sjedište firmi „perača novca“, a što predstavlja ključnu okolnost od koje zavisi postojanje krivičnog djela i krivične odgovornosti optuženih. Naime, kako branilac ističe, ako je navedenim firmama „peračima novca“ obračunat porez, a iz iskaza svjedoka Edina Jašarevića proizlazi da jeste, na taj način isključena je obaveza optuženih na plaćanje poreza. Osim toga, zaključci koje iznosi vještak u nalazu i mišljenju, a koji se tiču činjenica da firme „perači novca“ nisu posjedovali skladišta i prevozna sredstva, ukazuje na nepotpunost utvrđenog činjeničnog stanja, jer vještak nije razmotrio mogućnost prodaje robe u tranzitu, putem veleprodaje ili putem posredničkih usluga, a prvostepeno vijeće je utvrđenja u pogledu činjeničnog stanja izvelo upravo na takvom, manjkavom nalazu vještaka Anića. Još jedna manjkavost navedenog nalaza sastoji se u konstataciji vještaka da je otpremnica obavezan prateći dokument uz kupljenu robu, a što je suprotno odredbi člana 7. Zakona o porezu na promet. Dakle, poklanjajući vjeru nalazu vještaka u ovom segmentu, prvostepeno vijeće je pogrešno primjenilo i materijalni zakon. Do pogrešne primjene materijalnog zakona došlo je osim toga i iz razloga što se presuda temelji na nalazu vještaka Anića koji je sam istakao da mu nisu bili dostupni porezni propisi Republike Srpske, na čijoj teritoriji je sjedište firmi tzv. „perača novca“, a bez obzira na sličnost propisa u dva entiteta Bosne i Hercegovine, vještak je morao svoj nalaz utemeljiti na propisima entiteta na čijem području je sjedište firmi, jer se radi o dva odvojena i neovisna pravna sistema.

Na kraju, vezano za nalaz i mišljenje ovog vještaka, branilac ističe da je isti morao biti izuzet iz vještačenja u ovom predmetu, jer je zaposlen u Federalnoj poreznoj upravi koja predstavlja oštećenog u ovom postupku.

Odbrana žalbom dalje osporava i nalaz vještaka grafološke struke, Esada Bilića, koji je svoj nalaz i mišljenje izradio na osnovu potpisa i pečata koje mu je dalo Tužilaštvo, ne uzimajući pri tome nesporne potpise i pečate odbrane, a obzirom da se činjenično stanje u presudi temelji na takvom nalazu to ga čini manjkavim.

Nadalje, branilac žalbom ukazuje da su pojedini svjedoci istakli da iako su oni bili upisani kao osnivači i direktori pojedinih firmi, oni nisu bili njihovi stvarni vlasnici, što ukazuje da su odluke o poslovanju društva donosile druge osobe pa se iskazima ovih svjedoka nije mogla pokloniti vjera kako je to učinjeno u pobijanoj presudi. Osim toga, iskazima pojedinih svjedoka koji idu u prilog odbrani, a koji su potkrijepljeni i materijalnim dokazima, kao što je iskaz svjedoka Blaža Čutuka ili Edina Jašarevića sud ne poklanja vjeru, ili poklanja vjeru samo u dijelovima iskaza koji ide u prilog teze tužilaštva.

Posljednji žalbeni prigovor odbrane tiče se odluke o krivično-pravnoj sankciji, u prilog kojeg žalbenog prigovora branilac ističe da je Sud prilikom odmjeravanja iste, morao imati u vidu porodične prilike optuženog, činjenicu da kao izuzetno mlada osoba uspješno, više od 10 godina vodi poslovanje firme, te činjenicu da je veći dio spornog poreza plaćen.

Bitne povrede odredaba krivičnog postupka

Iako branilac Tomislav Zelić, kada nabraja žalbene osnove zbog kojih pobija prvostepenu presudu, ne navodi da istu pobija zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, Vijeće je zaključilo da se pojedini žalbeni prigovori branioca Zelića, odnose upravo na navedeni žalbeni osnov, te ih je odlučilo razmotriti u ovom dijelu presude.

U svojoj žalbi protiv prvostepene presude, branilac Irsan Kukić, istakao je da je prvostepeno vijeće počinilo bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH, jer se presuda zasniva na nalazu i mišljenju vještaka Mate Anića, koji je po mišljenju odbrane morao biti izuzet iz postupanja u ovom predmetu. Žalba branioca Tomislava Zelića sadrži identičan žalbeni prigovor. Naime, kako odbrana ističe, pomenuti vještak je u toku 2003. godine, dakle periodu obuhvaćenom optužnicom, bio uposlenik Poreske uprave Federacije BiH. Obzirom da je krivičnim djelom koje se stavlja na teret optuženima u ovom predmetu, oštećena Federacija BiH, preciznije budžet Federacije BiH, uposlenik Federalne poreske uprave je u skladu sa odredbom člana 98. stav 2. ZKP BiH u vezi sa članom 34. stav 1. ZKP BiH, u vezi sa članom 29., tačka a) ZKP BiH po mišljenju odbrane morao biti izuzet iz postupanja u ovom predmetu. Navedeni prigovor odbrana je isticala i u toku prvostepenog postupka, i prvostepeno vijeće je, po ocjeni ovog vijeća, na adekvatan način u pobijanoj presudi, dalo odgovor na isti. Naime, kako je to ispravno konstatovano u pobijanoj presudi, nije sporno da je vještak Mate Anić u inkriminisanim periodu bio uposlenik Poreske uprave Federacije BiH, niti je sporno da je budžet Federacije BiH oštećen počinjenjem navedenih krivičnih djela. Međutim, i ovo Vijeće nalazi pogrešnim stav odbrane da je Poreska uprava Federacije BiH oštećena strana. ZKP BiH u članu 20. tačka h) propisuje: „*»Oštećeni« je osoba čije je lično ili imovinsko pravo krivičnim djelom povrijeđeno ili ugroženo.*“ Kako je u ranijem tekstu konstatovano, kao oštećeni, uslijed izvršenja predmetnog krivičnog djela, pojavljuje se budžet Federacije Bosne i Hercegovine. Međutim ne može se smatrati oštećenom stranom Porezna uprava kao državni organ, jer bi u tom slučaju, sve institucije koji se finansiraju iz budžeta Federacije BiH bile oštećena strana, što ni u kom slučaju nije tačno. Osim toga, vještak, čiji nalaz i mišljenje odbrana nalazi spornim, Mate Anić, iako je u vrijeme sačinjavanja osporenog nalaza i mišljenja bio uposlenik Poreske uprave F BiH, u vrijeme davanja iskaza u svojstvu vještaka na glavnom pretresu pod zakletvom, kada su i Tužilaštvo i odbrana imali priliku njegovog direktnog, odnosno unakrsnog ispitivanja, je bio penzionisan. Za Sud, prilikom ocjene dokaza, je značajnije svjedočenje vještaka na glavnom pretresu, njegovo obrazlaganje samog pismeno izrađenog nalaza i mišljenja, te odgovori koje je dao na postavljena pitanja strana u postupku, nego nalaz i mišljenje kao dokaz uložen u sudski spis. Zbog svega navedenog, Vijeće prigovor odbrane kojim se ukazuje na potrebu izuzeća Mate Anića, cijeni kao neosnovan, nalazeći da bi činjenica na koju se žalbama ukazuje, da je vještak Anić, u vrijeme sačinjavanja predmetnog nalaza i mišljenja, bio uposlenik Poreske uprave F BiH, mogla biti od značaja za ocjenu kredibiliteta ovog vještaka, a nikako za ocjenu valjanosti samog nalaza i mišljenja. Pitanje kredibiliteta vještaka je pitanje kojim se u svakom konkretnom slučaju, pa tako i ovom, bavi Sud. Međutim, ovo vijeće smatra da ne stoje razlozi za diskreditovanje ovog vještaka, naročito imajući u vidu da je on nalaz i mišljenje dao prema pravilima struke, utvrdivši iznos utajenog poreza na osnovu raspoloživih podataka iz poslovne dokumentacije, te da, kako je naprijed istaknuto, u

vrijeme svjedočenja na glavnom pretresu nije više ni bio uposlenik Poreske uprave F BiH, dakle nema razloga za sumnju u njegovu objektivnost.

U pogledu žalbenog prigovora advokata Tomislava Zelića da se prvostepena presuda zasniva na iskazima pojedinih svjedoka koji, iako su bili upisani kao osnivači i direktori privrednih društava, nisu bili njihovi stvarni vlasnici, zbog čega se iskazima istih nije mogla u potpunosti pokloniti vjera, iako branilac ne konkretizuje na koje svjedoke ukazuje iz samog predmeta može se zaključiti da je riječ o Darku Kukiću i Saši Diškoviću. Međutim, iz iskaza ovih svjedoka proizlazi da firme čiji su oni bili osnivači i direktori nisu obavljale bilo kakvo poslovanje izuzev prebacivanja novčanih sredstava po dogovoru na račune drugih firmi, da nisu imale skladišne prostore, transportna sredstva niti bilo šta što bi firma koja se bavi kupovinom robe u cilju njene dalje prodaje, morala imati, te Vijeće nalazi irelevantnim da li su stvarni vlasnici bila navedena ili neka druga lica. Za izvršenje predmetnog krivičnog djela od značaja je poslovanje firme, a ne činjenica ko je imao ulogu njenog stvarnog vlasnika, a na glavnom pretresu saslušani svjedoci su, kao osnivači i direktori firmi i osobe koje su polagale novac na račune firmi sa kojima su navodno poslovali, upravo bili kompetentni da svjedoče na navedene okolnosti, a njihovi iskazi, cijenjeni od ovog vijeća kao relevantni i pouzdani, podobni da se na njima zasniva presuda. Zbog svega navedenog, Apelaciono vijeće nalazi da prigovor advokata Zelića nije osnovan.

Kada je riječ o prigovorima odbrane da je prvostepeni sud, postupio protivno odredbama ZKP BiH kada je cijenio iskaze svjedoka Tužilaštva BiH (Edina Jašarevića) selektivno, poklanjajući vjeru njegovom iskazu samo u onom dijelu koji ide u prilog tezi optužbe, zanemarujući dio svjedočenja koji ide u prilog odbrani optuženih, dok je propustio cijeniti iskaze pojedinih svjedoka odbrane (npr. Blaža Ćutuk), Apelaciono vijeće je isti također odbilo kao neosnovan. Naime, iako odbrana nije konkretizovala koji to dio iskaza svjedoka Jašarevića ide u prilog teze odbrane, analizom njegovog iskaza Sud je izveo zaključak da se navedeni prigovor tiče dijela iskaza u kojem je svjedok istakao da su pravna lica „Benko oil“ i „Sirius“ bili obveznici poreza na promet, za robu kupljenu od firme Bajra“doo Travnik. Međutim, obzirom da je nesporno utvrđeno da je riječ o fiktivnim firmama, registrovanim na osnovu falsifikovanih dokumenata navodnih osnivača, takve firme se nisu mogle pojaviti kao obveznici poreza na promet. Naime, između firme „Bajra“d.o.o. i navedenih fiktivnih firmi nije ni došlo do stvarnog prometa robe, što je nesporno utvrđeno prvostepenom presudom, nego naprotiv, roba je prodana trećim pravnim licima, a kroz fiktivno sačinjenu dokumentaciju nastojala se prikriti navedena činjenica, te stoga navedene firme, registrovane na osnovu falsifikovane dokumentacije, se i nisu mogle pojaviti kao obveznici poreza na promet. Dalje, kada su u pitanju prigovori koji se tiče iskaza pojedinih svjedoka odbrane, nužno je istaći da Sud u presudi nije u obavezi dati ocjenu svakog pojedinog izvedenog dokaza. Naprotiv, Sud je dužan savjesno cijeniti sve izvedene dokaze, pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima, te u presudi dati ocjenu onih koje je smatrao relevantnim za njeno donošenje. Prvostepeni sud je postupio upravo na navedeni način, osvrnuvši se na str. 39 presude čak i na iskaz od odbrane pominjanog svjedoka Blaža Ćutuka, ističući da njegov iskaz nema karakter odlučujućeg dokaza. Imajući u vidu navedeni žalbeni prigovor Apelaciono vijeće je također preispitalo iskaz gore pomenutog svjedoka, te našlo da svjedok Blaž Ćutuk u svom iskazu daje opšti prikaz poslovanja firme u kojoj je bio zaposlen, količinu mogućeg dnevnog prometa robe, što sve i ne predstavlja sporne okolnosti. Iskaz svjedoka Blaža Ćutuka ne doprinosi rasvjetljavanju sporne okolnosti slučaja, da li je stvarni promet između optuženih pravnih lica i firmi sa kojima su poslovali

ostvaren, te stoga, Apelaciono vijeće, kao ni prvostepeno, navedeni iskaz nisu našli relevantnim, pa je ovo Vijeće žalbene prigovore u konačnici odbilo kao neosnovane.

Pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje

Odlučna činjenica, za utvrđivanje postojanja krivičnog djela Porezne utaje, kako je to pravilno utvrdilo i prvostepeno vijeće, jeste utvrđivanje da li je postojao stvarni promet između optuženih pravnih lica i pravnih lica sa kojima su poslovali.

Vijeće se tim pitanjem nesumnjivo bavilo u pobijanoj presudi utvrdivši da do stvarnog prometa robe između optuženih pravnih lica i preduzeća „Uzdah“ d.o.o., „Santos invest“ d.o.o. Laktaši, „Benko oil“ d.o.o. Brčko, „Delta prom“ d.o.o. Banja Luka, „Ploter“ d.o.o. Laktaši, „Tranzit trade“ d.o.o. Banja Luka, „Darko produkt“ d.o.o. Laktaši, nije nikada došlo, te da su navedene firme i bile osnovane s ciljem pranja novca, neke od njih¹ čak i bile registrovane na osnovu falsifikovanih ličnih karti navodnih vlasnika, što proizlazi iz iskaza svjedoka Edina Jašarevića, inspektora u Poreskoj upravi Brčko Distrikta.

Činjenicu da do stvarnog prometa robe nije nikada došlo, prvostepeno vijeće, suprotno istaknutim žalbenim navodima, nije utvrdilo isključivo na temelju izvršenog vještačenja, nego naprotiv, na osnovu svih, u toku glavnog pretresa izvedenih dokaza, uključujući i nalaze vještaka, kako odbrane, tako i Tužilaštva BiH. Od strane odbrane osporeni nalaz vještaka Mate Anića, vijeće je prihvatilo u dijelu koji se odnosi na utvrđivanje poreskih obaveza i obračun poreza, obzirom da je riječ o vještaku finansijske struke, te navedeno predstavlja njegovu specijalnost, dok nije našlo relevantnim dijelove nalaza koji se tiču postojanja spornih rukopisa i spornih pečata na finansijskoj dokumentaciji, odnosno postojanje ili nepostojanje neophodnih transportnih kapaciteta. Dakle, prigovor branioca Kukića kojim se osporava nalaz vještaka Anića, usmjeren je upravo na dio nalaza koji prvostepeno vijeće nije našlo relevantnim, dio nalaza na kojem se ne temelji prvostepena presuda, te je stoga ovo Vijeće navedeni žalbeni prigovor našlo neosnovanim.

Vijeće je našlo neutemeljenim i žalbene navode advokata Kukića kojima se ističe da je prvostepeno vijeće i pored uredne finansijske dokumentacije optuženog Haseljića zaključilo da do stvarnog prometa robe nije došlo. Kao odlučnu činjenicu za egzistenciju predmetnog krivičnog djela porezne utaje, Vijeće je postojanje, odnosno nepostojanje stvarnog prometa robe utvrđivalo iscrpnom i svestranom analizom svih izvedenih dokaza, prezentiranih kako od strane Tužilaštva, na kojem je bio teret dokazivanja, tako i od strane odbrane, kao druge strane u postupku. Kako je to ispravno konstatovano u prvostepenoj presudi, čak ni finansijska dokumentacija koja ne sadrži nedostatke ne može se sama po sebi smatrati dokazom urednog i zakonitog poslovanja. Međutim, u konkretnom slučaju, sama finansijska dokumentacija sadrži određene manjkavosti koje su utvrđene u toku prvostepenog postupka, te su kao takve bile predmet analize pretresnog vijeća. Utvrđene nepravilnosti i nedostaci u finansijskoj dokumentaciji optuženih pravnih lica, dovedeni u vezu sa iskazima saslušanih svjedoka, te iskazom vještaka Anića iz kojeg se nesporno može utvrditi sa kojim firmama su optužena pravna lica poslovala, te koliki je iznos utajenog poreza na osnovu fiktivno prikazanog prometa robe, nesumnjivo potvrđuju činjenicu da do stvarnog prometa robe nije došlo.

¹ „Benko oil“ d.o.o. Brčko

Na manjkavosti navedene finansijske dokumentacije, u smislu spornih rukopisa i pečata, ukazao je vještak grafološke struke, Esad Bilić, čiji nalaz odbrana također osporava. Međutim, u okviru žalbenih prigovora koji se tiču nalaza dobijenog grafološkim vještačenjem, odbrana ne precizira u čemu bi, po ocjeni odbrane, nalaz vještaka Bilića mogao biti drugačiji da je naknadno uzeo uzorak rukopisa od strane optuženih. Naime, vještak Esad Bilić je imao na raspolaganju dovoljan broj nespornih rukopisa optuženih, sadržanih u finansijskoj dokumentaciji koja je bila predmetom analize, tako da je na temelju iste mogao izraditi svoj nalaz i mišljenje, što je i učinio, te stoga nije bilo potrebno da dodatno uzima uzorke rukopisa optuženih kako to odbrana žalbom sugerise. Vijeće ne nalazi da bi uzimanje uzorka rukopisa od strane oštećenih bilo od uticaja na nalaz i mišljenje, posebno ako se ima u vidu da uzorci rukopisa, stvoreni u vještačkim uslovima, kada osoba koja piše zna u koju svrhu će se navedeni tekst koristiti, može predstavljati uzorak lošijeg kvaliteta za analizu, od za uzorak rukopisa uzeti tekst, koji je osoba napisala s nekom drugom namjenom.

Osim navedenog, nalazi vještaka, kako vještaka finansijske, tako i vještaka grafološke struke, ne čine odlučujuće dokaze na kojima se temelji zaključak o odlučnim činjenicama sadržan u prvostepenoj presudi. Navedeni dokazi predstavljaju potkrepljujuće dokaze, koji ukazuju na tačnost ostalih izvedenih dokaza, naročito iskaza saslušanih svjedoka Tužilaštva.

Saslušani svjedoci Tužilaštva BiH, Darko Kukić i Saša Dišković, kao direktori firmi koje su saglasno njihovom svjedočenju trajale kratki vremenski period, a bile osnovane s ciljem pranja novca, kao i uposlenici firme „Uzdah“ d.o.o., svjedoci Sladana Lukić i Svetislav Kuzmić, potvrdili su da ove firme nisu obavljale stvarni promet roba, nisu posjedovale skladišne prostore, niti transportna sredstva, a obrtale su velike količine novca na dnevnoj bazi. Iz nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke, Mate Anića, proizlazi da su optužena pravna lica u inkriminisanom periodu imala određene poslovne veze sa navedenim pravnim licima, firmama tzv. „peračima novca“. Dovodenjem u vezu navedenih dokaza, sa manjkavom finansijskom dokumentacijom, kao nesporan se nameće zaključak da stvarni promet između optuženih i navedenih pravnih lica nikada nije obavljen. Naprotiv, pravna lica „Bajra“ d.o.o., „Džajić commerce“ d.o.o. Ljubuški i „Jelavić kompani 96“ d.o.o. Ljubuški, su putem lica koja su radila za proviziju, vlastita novčana sredstva prebacivali na račune ovih firmi, koje bi potom, ista ta sredstva uplaćivale na žiro račune optuženih pravnih lica, prilažući narudžbenice sa izjavom da preuzimaju na sebe plaćanje poreza. Na taj način, optuženi su dobijali nazad svoja novčana sredstva, dok su robu prodavali trećim, njima poznatim licima, krajnjim potrošačima, ali obzirom na korištenje usluge firme „perača novca“, nisu platili porez na promet za robu prodatu krajnjim potrošačima.

Obzirom da do stvarnog prometa robe između optuženih pravnih lica i firmi tzv. „perača novca“, nikada nije došlo, ne može se prihvatiti argument iznesen u žalbi advokata Kukića da je pravno lice „Bajra“ d.o.o. poslovala po principu „*bona fidei*“, odnosno da odgovornost za nezakonito poslovanje navedenih firmi treba da snosi država. Navedeni argument bio bi osnovan da je realizovana u finansijskoj dokumentaciji prikazana kupoprodaja robe, ali obzirom da se radilo o fiktivnoj prodaji, provedenoj kroz finansijsku dokumentaciju isključivo s ciljem izbjegavanja plaćanja poreza na promet za robu prodatu krajnjim potrošačima za šta je nesumnjivo morala postojati namjera odgovornog lica u preduzeću „Bajra“ d.o.o., kao i odgovornih lica u ostalim optuženim pravnim licima koja su poslovala

na istom principu, nikako se ne može prihvatiti teza odbrane o poslovanju po principu „*bona fidei*“. Identičan stav ovo vijeće ima i u vezi sa prigovorom advokata Tomislava Zelića koji ističe da nije bila obaveza optuženog Gorana Džajića, kao odgovornog lica u optuženom pravnom licu „Džajić commerce“ d.o.o. Ljubuški, da bude upoznat sa daljim tokovima prodane robe. To je nesumnjivo tačno, ali ukoliko je stvarni promet robe obavljen. S druge strane, u situaciji koja je u konkretnom slučaju prisutna, kada stvarni promet ne postoji, ne samo da ne postoji obaveza prodavca da bude upoznat sa tokovima robe, nego on to realno i ne može biti jer promet robe ne postoji. Stoga se ne može govoriti, u kontekstu prevladavanja na kupca obaveze na plaćanje poreza na promet za kupljenu robu, ni o eventualnim mogućnostima da taj potencijalni kupac, iako ne posjeduje skladišne i transportne kapacitete, bude obveznik poreza na promet za kupljenu robu, na način da vrši dalju prodaju iste u tranzitu ili putem trgovine na veliko, a kako je to navedeno u žalbi advokata Zelića. Takva mogućnost bila bi predmetom razmatranja ovog vijeća, da je utvrđeno postojanje stvarnog prometa robe, ali obzirom da je van razumne sumnje, prvostepenom presudom utvrđeno, a drugostepenom presudom potvrđeno, da stvarnog prometa robe nije bilo, takav žalbeni prigovor je neutemeljen.

Odbrana spori kredibilitet saslušanih svjedoka Tužilaštva navodeći da je riječ o licima koja su bila optužena za krivična djela pranja novca, a njihovo svjedočenje je rezultat postignutog sporazuma o priznanju krivnje, te ističe da prvostepeno vijeće temeljem njihovih iskaza nije moglo pravilno i potpuno utvrditi činjenično stanje na kojem se zasniva odluka o krivnji optuženih.

Ovo vijeće je razmotrilo navedeni prigovor odbrane, utvrdilo da je neosnovan, ali nalazi za potrebno u ovoj presudi ukazati na argumente kojima se rukovalo pri izvođenju navedenog zaključka.

Princip slobodne ocjene dokaza koji je sadržan u članu 15. ZKP BiH i glasi „*Pravo suda, Tužitelja i drugih organa koji učestvuju u krivičnom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica, nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.*“ Dalje, kada je u pitanju ocjena dokaza od strane Suda, iz člana 281. stav 2. ZKP BiH proizlazi obaveza Suda da savjesno ocijeni sve dokaze zasebno i u vezi sa svim ostalim dokazima. Iz navedenih principa proizlazi da u našem pravnom sistemu dokazi nemaju unaprijed određenu dokaznu snagu, odnosno ne postoje kriteriji po kojima bi Sud mogao *a priori* jednom dokazu dati veću dokaznu snagu, veću vrijednost, u odnosu na neki drugi dokaz.

Kada su u pitanju svjedočenja svjedoka koji su i sami izvršioi određenog krivičnog djela, te su na osnovu sporazuma o priznanju krivnje, pristali svjedočiti protiv drugih lica optuženih za izvršenje istog, ili u konkretnom slučaju, istovrsnog krivičnog djela, analogno prethodno citiranim članovima, ne postoji kriterij prema kojem bi ovi dokazi imali veću ili manju dokaznu snagu u odnosu na ostale izvedene dokaze. Istaknuto pitanje bilo je i predmetom razmatranja Ustavnog suda BiH koji je zauzeo stav da u situaciji, kada imamo svjedočenje svjedoka na osnovu sklopljenog sporazuma o priznanju krivnje, iako takvi svjedoci „*često mogu biti nepouzdati, to samo po sebi nije razlog da se iskazu takvog svjedoka ne pokloni vjera.*“² U skladu sa navedenim, i iskazi svjedoka koji su svjedočili nakon zaključenog sporazuma o priznanju krivnje, su dokaz kao i svaki drugi, te su predmet

² Vidjeti M.Š., AP-661/04 (Ustavni sud BiH), Odluka o prihvatljivosti i meritumu, 22.04.2005. godine, stav 38

slobodne ocjene Suda. Pri ocjeni njihovih iskaza Sud mora postupati obazrivo, dužan je razmotriti sve činjenice koje ukazuju na pouzdanost svjedoka, ali i ovaj dokaz, kao i sve ostale izvedene dokaze bez izuzetka, dužan je cijeniti po principu svoje slobodne ocjene.

Apelaciono vijeće je u konkretnom slučaju, a vezano za u prethodnom paragrafu iznesene navode, imalo zadatak u okviru žalbenih prigovora, razmotriti iskaze svjedoka Darka Kukića i Saše Diškovića, lica koja su pred Sudom BiH na osnovu sklopljenog sporazuma o priznanju krivnje, pravomoćno osuđeni za krivično djelo Pranje novca, za koje su im izrečene kazne zatvora u trajanju od 4 godine i 3 godine. Obzirom da su iskazi svjedoka Kukića i Diškovića, potkrijepljeni drugim izvedenim dokazima, te da je svjedok Saša Dišković izrečenu kaznu zatvora u momentu svjedočenja na strani Tužilaštva BiH u predmetu KPV-07/04 već izdržao, dok je svjedok Darko Kukić u momentu svjedočenja kaznu gotovo izdržao³, navodi odbrane o težnji ovih svjedoka da svjedočenjem na strani Tužilaštva BiH obezbijede za sebe povoljnije pozicije, obzirom na izdržanu, odnosno gotovo izdržanu kaznu zatvora, u momentu svjedočenja, pokazali su se kao neutemeljeni, pa je Sud iskazima navedenih svjedoka poklonio vjeru. Apelaciono vijeće je zaključilo da je prvostepeno vijeće zauzelo ispravan stav, poklonivši vjeru iskazima svjedoka Kukića i Diškovića, te je stoga žalbene prigovore odbrane usmjerene na diskreditovanje istih, u cijelosti odbilo kao neosnovane.

Apelaciono vijeće je, u okviru žalbenih prigovora kojima se osporava pravilnost prvostepenom presudom utvrđenog činjeničnog stanja, razmotrilo i prigovor advokata Tomislava Zelića kojim se ukazuje da optuženi Goran Džajić i optuženo pravno lice „Džajić commerce“ d.o.o. nisu imali dospjelih, a neizmirenih obaveza u vrijeme donošenja prvostepene presude, što proizlazi, po riječima odbrane, iz nalaza vještaka finansijske struke Slavice Ančić, kao i materijalne dokumentacije uložene u sudski spis. Uvidom u navedenu finansijsku dokumentaciju, Apelaciono vijeće je zaključilo da nije sporno da su iznosi poreza navedeni u uplatnicama, plaćeni od strane pravnog lica „Džajić commerce“ d.o.o. Ljubuški. Međutim, činjenica da je navedeni iznos poreza plaćen, a iz uplatnica proizlazi da je plaćanje izvršeno 2007. godine, ne dovodi u pitanje činjenicu o postojanju elemenata bića krivičnog djela za koje su optuženi Goran Džajić, kao i pravno lice „Džajić commerce“ d.o.o. Ljubuški oglašeni krivim, a pri tome iznos uplaćenog poreza ne pokriva iznos ukupnog iznosa utajenog poreza iz poslovanja pravnog lica „Džajić commerce“ d.o.o. u inkriminisanoj periodu. Naknadno izmirenje poreskih obaveza može se tretirati isključivo kao ponašanje optuženog nakon krivičnog djela, a to nije, niti može biti od uticaja na postojanje samog krivičnog djela.

Povreda materijalnog zakona

Pogrešno utvrđeno činjenično stanje u prvostepenoj presudi, dovelo je po ocjeni branioca Kukića do povrede materijalnog zakona. Međutim, kako je u ranijem tekstu ove presude već konstatovano, ispitujući pobijanu presudu u okviru žalbenih navoda, Apelaciono vijeće je

³ Osuđeni Darko Kukić, osuđen pravosnažnom presudom Suda BiH broj K-134/04 od 24.12.2004. godine, na 4 godine zatvora, na osnovu tješenja komisije za uslovni otpust BiH broj 12.4-15-8/08 od 01.04.2008. godine, dana 03.04.2008. godine pušten je na uslovni otpust sa trajanjem do 20.08.2008. godine, dana redovnog isticanja izrečene kazne zatvora, a na glavnom pretresu u predmetu KPV-07/04 je saslušan u svojstvu svjedoka dana 24.03.2008. godine

utvrdilo neosnovanost žalbenih prigovora kojima se osporava utvrđeno činjenično stanje. Naime, van svake razumne sumnje utvrđeno je da stvarni promet između optuženih pravnih lica i firmi „Uzdah“ d.o.o. i dr. koje su nabrojane u izreci prvostepene presude nije izvršen, nego da je roba prodana krajnjim potrošačima. Obveznik poreza na promet, u skladu sa odredbom člana 13. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga F BiH jeste prodavac koji proda proizvode krajnjem potrošaču. Konstatujući da su u radnjama optuženih ostvarena bitna obilježja krivičnog djela koje im je stavljeno na teret, odnosno da su isti lažnim prikazivanjem prometa proizvoda kroz finansijsku dokumentaciju, nastojali prikazati da je roba prodana kupcima radi dalje prodaje, dok je zapravo, roba prodana krajnjim potrošačima, sud je pravilnom primjenom materijalnog zakona ustanovio obavezu optuženih na plaćanje poreza na promet, odnosno utvrdio da su isti u presudi navedeni iznos poreza utajili, te obzirom da njihove radnje predstavljaju bitna obilježja krivičnog djela porezne utaje, Sud ih je, također pravilnom primjenom materijalnog zakona, oglasio krivim.

Po ocjeni odbrane povreda materijalnog zakona postoji i iz razloga što vještak Anić, prilikom obračuna navodno utajenog poreza na promet, nije uzimao u obzir materijalne propise Republike Srpske, obzirom da je na teritoriji ovog entiteta, sjedište firme tzv. „perača novca“, te je stoga vještak do iznosa utajenog poreza došao na osnovu poreskih propisa F BiH koji, po riječima odbrane, u konkretnom slučaju nisu primjenjivi. I ovaj žalbeni prigovor je neosnovan. Naime, vještak je utvrdio da je obaveza plaćanja poreza na promet obaveza optuženih Hajrudina Haseljića, Gorana Džajića i Vinka Jelavića, kao direktora i odgovornih osoba u pravnim licima „Bajra“ d.o.o., „Džajić-commerce“ d.o.o. i „Jelavić company 96“ d.o.o., dakle pravnih lica sa sjedištem na teritoriji Federacije BiH, te se i obračun poreza na promet ima vršiti po propisima ovog entiteta, što je i učinjeno. Osim toga, odbrana ističe ovaj žalbeni prigovor, a da pritom nema u vidu da je i drugi vještak finansijske struke, vještak odbrane Abid Hodžić, utvrdio da je iz poslovanja pravnog lica „Bajra“ d.o.o. sa pravnim licima „Uzdah“ d.o.o. Doboj, „Delta prom“ d.o.o. Banja Luka, „Santos invest“ d.o.o. Banja Luka i „Benko oil“ d.o.o. Brčko, nastala obaveza na plaćanje poreza u iznosu 116.334,08 KM. Dakle, riječ je o gotovo istovjetnom iznosu kao i u nalazu vještaka Mate Anića⁴, što sve, zajedno sa prethodno istaknutim zaključcima ovog vijeća, ukazuje na neosnovanost prigovora odbrane u vezi sa primjenom navodno pogrešnog materijalnog zakona.

Činjenica da je vještak naveo otpremnicu u svom nalazu kao obavezan prateći dokument uz kupljenu robu nije relevantna i ne predstavlja povredu materijalnog zakona koja bi mogla biti od uticaja na zakonitost presude. Navedeni podatak ne predstavlja odlučnu činjenicu na temelju koje je za prodavca utvrđena obaveza plaćanja poreza na promet. Dakle, navedeni podatak iz nalaza vještaka, nije imao bilo kakvog, a posebno ne odlučujućeg uticaja na donošenje presude, te stoga navedeni žalbeni prigovor ovo vijeće smatra irelevantnim.

Odluka o krivično-pravnoj sankciji

I Tužilaštvo BiH i odbrana, pobijaju odluku o krivično-pravnoj sankciji, koju je prvostepeno vijeće izreklo svojom presudom, s tim što Tužilaštvo BiH smatra da je krivična sankcija

⁴ Iz nalaza i mišljenja vještaka Mate Anića od 30.07.2004. godine, proizlazi da obračunati a neplaćeni porez na promet pravnog lica „Bajra“ d.o.o. Dolac na Lašvi iz poslovanja sa pravnim licima „Uzdah“ Doboj, „Delta prom“ B.Luka, „Benko oil“ Brčko i „Santos invest“ B.Luka iznosi 116 333,00 KM- vidjeti Dopuna nalaza i mišljenja vještaka Mate Anića, od 30.07.2004. godine, str.5

svim optuženim fizičkim licima odmjerenom prenisko, dok su za pravna lica „Bajra“ d.o.o. Dolac na Lašvi i „Džajić commerce“ d.o.o. Ljubuški, bili ispunjeni uslovi za izricanje novčane kazne u dvostrukom iznosu u odnosu na iznos pribavljene imovinske koristi, dok odbrana ističe da su sankcije prestrogo odmjerene jer je vijeće propustilo cijiniti olakšavajuće okolnosti na strani optuženih.

Analizom prvostepene presude u okviru žalbenih navoda, Apelaciono vijeće je utvrdilo da je prvostepeno vijeće odmjerilo krivične sankcije, za optužena fizička lica, uz primjenu odredbi o ublažavanju kazne, ispod zakonom propisanog minimuma, te je optuženima Hajrudinu Haseljiću, Goranu Džajiću i Vinku Jelaviću, izreklo uvjetne osude određujući da se izrečene kazne zatvora od po 11 (jedanaest) mjeseci neće izvršiti, ukoliko optuženi u roku od tri godine od pravosnažnosti presude nepočine novo krivično djelo. Međutim, Apelaciono vijeće smatra, a kako je to Tužilaštvo osnovano ukazalo u svojoj žalbi, da prvostepeno vijeće nije imalo u vidu težinu nastupjelih posljedica zaštićenog dobra, te da krivično pravnu sankciju nije pravilno odmjerilo u odnosu na optužene Hajrudina Haseljića, Gorana Džajića i Vinka Jelavića, obzirom na okolnosti konkretnog slučaja.

Naime, pri odmjerenju krivične sankcije Sud je cijenio činjenicu da je od izvršenja djela proteklo više od pet godina, te da od tada do dana donošenja presude, optuženi i njihova privredna društva nisu registrovani kao počinioci krivičnog djela porezne utaje ili nekog drugog krivičnog djela, nego su uredno izmirivali poreske obaveze. Sud je cijenio i korektno držanje optuženih pred Sudom, te okolnost da optuženi nisu ranije kažnjavani, da je riječ o porodičnim osobama, kao i da u njihovim preduzećima stalno zaposlenje ima veći broj osoba. Na strani optuženog Vinka Jelavića kao olakšavajuća okolnost cijunjena je činjenica da je riječ o porodičnom čovjeku, ocu sedmero djece, te da je u odnosu na njegovo privredno društvo „Jelavić kompani 96“ d.o.o. Ljubuški, otvoren stečajni postupak i da se nalazi pred likvidacijom.

Prvostepeno vijeće nije na strani optuženih našlo nikakve otežavajuće okolnosti.

Apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće gore nabrojanim olakšavajućim okolnostima dalo prevelik značaj. Nasuprot tome, ovo Vijeće nalazi da obzirom na činjenicu da su optuženi preduzeli radnje izvršenja predmetnog krivičnog djela u dva navrata, da su pokazali izrazitu upornost vršeći krivična djela, jer su znali da posluju sa fiktivnim firmama, ali su sačinjavali finansijsku dokumentaciju koja na prvi pogled ne djeluje da sadrži nedostatke, mada je riječ o dokumentaciji koja pokriva fiktivni, a ne stvarni promet robe, te imajući u vidu težinu nastupjele posljedice, štetu koju su radnje optuženih prouzrokovala budžetu F BiH, osnovna svrha krivično pravnih sankcija, koja obuhvata kako specijalnu tako i generalnu prevenciju, može se ostvariti isključivo bezuslovnom osudom. Iz navedenog razloga, Apelaciono vijeće je djelimično uvažilo žalbu Tužilaštva, te preinačilo prvostepenu presudu u dijelu odluke o kazni u odnosu na optužena fizička lica, na način da je optuženima Hajrudinu Haseljiću i Vinku Jelaviću izreklo kazne zatvora u trajanju od po 1 (jednu) godinu, kao glavne kazne, i novčane kazne u iznosu od po 20.000,00 KM kao sporedne. Ovo vijeće nije prilikom odmjerenja kazne zanemarilo olakšavajuće okolnosti, te je na temelju istih optuženima Hajrudinu Haseljiću i Vinku Jelaviću izreklo minimalnu kaznu zatvora za krivično djelo koje su ovi optuženi oglašeni krivim.

Također, ovo vijeće je imalo u vidu činjenicu, na koju je u svojoj žalbi ukazao branilac optuženog Gorana Džajića, advokat Tomislav Zelić da je ovaj optuženi, a što proizlazi iz dokaza odbrane uložениh u sudski spis, jednim dijelom (oko 55.000,00 KM) izmirio porezne obaveze koje se odnose na inkriminirani period. Kako je ovo Vijeće već istaklo, navedeno nije od značaja za postojanje samog krivičnog djela, ali je Vijeće činjenicu da je optuženi Goran Džajić naknadno uplatio dio iznosa utajenog poreza, cijeniло kao njegovo ponašanje nakon izvršenja krivičnog djela, a što može biti od uticaja na odmjeravanje kazne. Stoga je ovo vijeće našlo da se okolnost da je optuženi Goran Džajić djelom uplatio iznos utajenog poreza, posmatrana u vezi sa ostalim gore nabrojanim olakšavajućim okolnostima, mogu smatrati osobito olakšavajućim okolnostima uslijed čega je, primjenom odredbi člana 49. i 50. KZ BiH, ublažavanjem zakonom propisane kazne ispod zakonskog minimuma, optuženom Goranu Džajiću izreklo kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) mjeseci i novčanu kaznu od 20.000,00 KM kao sporednu. Po ocjeni ovog Vijeća izrečena krivično-pravna sankcija je adekvatna težini krivičnog djela i krivičnoj odgovornosti optuženog Džajića i istom će se ostvariti svrha kako specijalne, tako i generalne prevencije.

Kada je u pitanju novčana kazna kao sporedna, koja je izrečena optuženima u ovom predmetu, ovo Vijeće je našlo da je za ostvarenje svrhe kažnjavanja i krivično-pravnih sankcija u cjelini, obzirom na izrečene bezuslovne kazne zatvora prema svim optuženim fizičkim licima, dostatna novčana kazna u iznosu od 20.000,00 KM. Istovremeno, Apelaciono vijeće nalazi da žalbeni prigovori Tužilaštva u pogledu prenisko odmjerene krivične sankcije za pravna lica nisu osnovani, te da izrečene novčane kazne od po 50.000,00 KM predstavljaju pravilno odmjerene kazne kojima će se ostvariti svrha krivičnih sankcija.

Obzirom na način na koji je kazna preinačena, žalbeni prigovori odbrane, o previsoko odmjerenim krivičnim sankcijama za optužene su postali bespredmetni.

Odluka o troškovima krivičnog postupka i oduzimanju imovinsko pravne koristi

Žalbene navode kojima se osporava odluka prvostepenog vijeća o obavezi optuženih da nadoknade troškove krivičnog postupka, kao i o oduzimanju protivpravno stečene imovinske koristi, Apelaciono vijeće je također našlo neosnovanim.

Naime, član 188. stav 4. ZKP BiH propisuje mogućnost da se optuženi u cjelini ili djelimično oslobodi obaveze da nadoknadi troškove krivičnog postupka, ukoliko su za to ispunjeni istom zakonskom odredbom propisani uslovi. Kako Vijeće nije našlo da bi plaćanjem troškova krivičnog postupka bilo dovedeno u pitanje izdržavanje optuženog ili osoba koju je dužan izdržavati, zaključilo je da je odluka prvostepenog vijeća o obavezi optuženih fizičkih lica da nadoknade troškove krivičnog postupka o kojim će prvostepeni Sud odlučiti posebnim rješenjem, ispravno donesena.

Kako je Apelaciono vijeće našlo da nije bilo manjkavosti u prvostepenom presudom utvrđenom činjeničnom stanju, iz čega proizlazi i da su optuženi ostvarili imovinsku korist

u iznosu utvrđenom u prvostepenoj presudi i to Hajrudin Haseljić u ukupnom iznosu od 116.333,00 KM, Goran Džajić, u ukupnom iznosu od 110.996,00 KM i Vinko Jelavić u ukupnom iznosu od 101.594,00 KM, Apelaciono vijeće je polazeći od principa da niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, zaključilo da je odluka o oduzimanju imovinske koristi u gore navedenim iznosima od trojice optuženih, ispravno donešena.

Iz svih navedenih razloga, temeljem odredbi člana 313. i 314. ZKP BiH odlučeno je kao u izreci presude.

ZAPISNIČAR:

Nevena Alićehajić

PREDSJEDNIK VIJEĆA

SUDIJA

dr Miloš Babić

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude žalba nije dozvoljena.